

تحلیل درون‌شناختی ایمان

در تفسیر ملاصدرا از قرآن

دکتر سیدمحمد کاظم علوی*

استادیار دانشگاه حکیم سبزواری

چکیده

بخشهای دوم و سوم، با تفکیک دو سیر «ابتدایی» و «رجوعی» نحوه ترتب این امور بر یکدیگر و بیان افضلیت سیر رجوعی و بتبع آن علم میپردازد. در بخش نهایی به تفکیک میان دو نوع «علم معامله» و «علم مکاشفه» پرداخته شده و علم مکاشفه بعنوان هدف و مقصود اصلی معین میگردد.

ایمان، گرچه محور مباحث دینی است اما در مباحث تفسیری و کلامی - فلسفی جایگاه خاص خود را دارد و علما با دیدگاههای مختلف به آن پرداخته‌اند. ملاصدرا نیز در تفسیر خود به مسئله محوری ایمان پرداخته است. او که نظام فکری حکمت متعالیه را با ملاحظه جریانهای مختلف فکری اسلام بنا نهاده، در تفسیر خود مجال بهتری می‌یابد تا دیدگاهی جامع ارائه دهد. تحلیل ایمان در تفسیر ملاصدرا بیانگر این دیدگاه متعالی است. در این تحلیل، روش‌شناسی ملاصدرا مورد ملاحظه قرار گرفته است.

کلیدواژگان

ملاصدرا	تفسیر ملاصدرا
ایمان	تصدیق قلبی
تحلیل درون‌شناختی	سیر ابتدایی و رجوعی
علوم معامله	علوم مکاشفه

مقدمه

در تاریخ معرفت دینی، مسئله ایمان محور مباحث دینی بوده است. از آنجاکه دعوت پیامبران دعوت به ایمان بوده، ایمان در فرهنگ دینی، مفهومی شناخته شده و در عین حال پیچیده است. اهمیت این مسئله در فرهنگ اسلامی باعث شده تا نخستین مباحث کلامی و عقیدتی در اینباره صورت پذیرد و بحثهای

ملاصدرا ابتدا با در نظر گرفتن خاستگاه کلامی مسئله ایمان، به بررسی دیدگاه‌های مختلف کلامی و عقیدتی بر اساس مؤلفه‌های سه‌گانه کلامی: تصدیق قلبی، اقرار زبانی و عمل جوارحی میپردازد و از این میان تنها تصدیق قلبی را دخیل در ماهیت ایمان میداند. او در مرحله نهایی به تحلیل اساسی و متعالی خود از ایمان میپردازد که در آن ایمان بمثابة یک حقیقت «درون‌شناختی» در نظر گرفته شده است و همچون دیگر امور درونی به تحلیل درون‌شناختی آن میپردازد. این تحلیل شامل چهار بخش میشود، در بخش نخست ایمان به سه امر و ساحت علم، حال و عمل تحلیل میگردد.

*.Email:alavismk@yahoo.com

تاریخ تأیید: ۹۲/۱۱/۱

تاریخ دریافت: ۹۲/۶/۲۵